

Tebliğ Diplomasisi

Dr. İsmail Lütü ÇAKAN

İslâm «mükemmel», insan «mükerrerem», usûl «değişken» ve tebliğ «vazgeçilmez»dir. Bu niteliklerin müştereken ortaya koyduğu kesin gerçek, tebliğ'in kemâl istediğidir. Kemâl ise, «ilim + iman + amel + ihlas» formülüyle elde edilen dört mevsim turfanda olgun bir meyvedir.

İslâm'ın cihanşümüllüğü, mükemmelliğine zarar vermemiş; insan'ın mükerreremliği de yanılmasını, aldanmasını önlememiştir. «Değişkenlik», usûlün geçerliğinin ve işlerliğinin garantisi olmuş, Tebliğ'in vazgeçilmezliği ise, davet edilecek «insan»ın var olduğu her yer ve herhalde, haline uygun tebliğe ihtiyaç duymasından, açıkçası; müslümanın iyi bir müslüman, hatta en iyi müslüman olma, kafirin de inanma ihtiyacından ve şartlara göre bir tebliğ imkânının daima bulunabileceği gerçeğinden kaynaklanmıştır. Mes'ele o imkânı yakalayıp uygun bir usûl ile icra edebilmekte düğümlenmektedir. Tevhid mücadelesi'nin önderi peygamberler ve bilhassa «kemâl»de eşsiz sevgili peygamberimiz(s.a.)in «üsve-i hasene» hayatları, tebliği mesele edinene her türlü cemiyet şartlarında tebliğ ve hizmet usûlü örnekleriyle doludur.

Değişen ve gelişen dünya ve toplum şartlarını görmezden gelerek ya da inkâr ederek başarılı bir tebliğ hizmeti verebilmek, usûlün temel vasfı «değişkenliğe» ters düşeceği için, «sözü edilen fakat ulaşılamayan kutlu hedef» olarak kalacaktır.

Bu sözlerimizle tebliğ'in bir diplomasi işi olduğunu vurgulamak istemekteyiz. Diplomasi milletlerarası bir mahiyete sahipse de çok önemli bir özelliği bulunmaktadır; her ülke diplomatlarının -eğer hâin değillerse- samîmi oldukları konu, temsil ettikleri ülkenin yüksek menfaatlarıdır. Şahıslarına yapılacak hakaretler değil, temsil ettikleri ülkeye yapılacak hücumlar onları sinirlendirir. Yaptıkları her türlü manevrayı hep aynı millî menfaatları muhafaza için yaparlar. Öte yandan dünyadaki günlük gelişmeleri anında takib ve kendi açılarından değerlendirme faaliyetleri, resmen düşmanları ile ilgiyi tamamen kesmek ve köprüleri atmamak için özel bir gayret göstermeleri diplomatların dikkat çekici özellikleridir. O halde Tebliğ hizmeti için bir diplomasi nezâket ve dikkatine sahip olabilmek «kemâl» işareti sayılacaktır.

Tebliğ Diplomasisinde iyi tesbit edilmiş us'ül kadar geliştirilmiş bir hizmet sabrı da lâzımdır. Bu sabr'ı **h a z m** ve **h o ş g ö r ü** manâsına alarak, tebliğ sonucu doğacak tepkileri göğüsleme ve tebliğden yılmama iradesinin gereğine işaret etmek istiyorum.

Mübelliğ davetçidir, lanetçi değildir. Davet ise, bizzat şefkat ve merhamet demektir. Karşıdakinin iyiliğini istemektir. Birinin «iyiliğini istemek» her zaman teşekkürle karşılanmaz. Tebliğ diplomasisi veya «kemâl», muhatabın müsbet veya menfî tepkisine hazır olmak demektir. Bu da muhatablardan «bir gömlek» üstün olmayı gerekli kılacaktır. Belli bir hizmet terbiyesi ve çabası ile muhatablarından meziyet olarak farklılığı bulunmayan mübelliğ, henüz tekevvün şartlarına sahip olamamış demektir. Tebliğci'nin kemâl'e ulaşması için çok değil, **mevcut görevinde en iyiyi verebilmek** maksadıyla **sürekli bir gayret** içinde olması yetecektir. Böyle bir **cehd** yerine, «ah ben falan görevde veya makamda olacağım ki nasıl hizmetler veririm» gibi üst mevki ve makamlar hayali ve avunmasıyla, mevcut hizmet imkânlarını kullanmakta tenbel davranılırsa, o zaman beklenen kemâl, koskocaman bir **hayal** olur. Çünkü «**perşembenin gelişi çarşambadan bellidir**». Bu gün olumlu bir şey yapamayacağın, yarın çok şey yapacağın kimse garanti edemez.

Mevcut görevde en iyiyi verebilmek azmi, yetişme kusurlarının giderilmesi, ilmi, amelî, ahlâki ve metodik noksanlıkların ikmali için biricik yoldur.

Tebliğ diplomasisinde dikkatten kaçırılmaması gerekli bir başka nokta da tebliğ konusu olan «İslâm'ın şihansumüllüğü»dür. Yani kolaylaştırılmış olmasıdır. «Rabbimiz, bize, bizden öncekilere yüklediği gibi ağır yük yükleme. Rabbimiz, bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme!» (el-Bakara(2), 286) âyeti ve Rasûlullah'ın »Ben, kolay haniflikle gönderildim.« (Ahmed b. Hanbel, V, 116) buyurmuş olması «kolaylaştırılmışlığın» açık delilidir.

Muhatablar cephesinin cihan çapında genişletilmesi, tabii olarak İslâm'ın, bu çok değişik kıta ve iklim insanların hepsinin kabul edebileceği şekilde kolaylaştırılmış olmasını gerektirecektir. Belli bölgelere gönderilen peygamber ve dinlerin, o bölgenin özelliğine göre çözümler getirmesi ne kadar tabii ise, bütün insanlığa gönderilen dinin de dünya çapında uygulanabilir niteliğe ve şümûle kavuşturulmuş olması o kadar tabiidir ve rahmet-i ilâhî'nin tecellisi demektir. Kolaylaştırılmanın hedefi ise, daha çok insanın müslüman olmasını temindir.

O halde tebliğ diplomasisi, İslâm'ın kolaylaştırılmış olduğu gerçeği üzerine oturtulacak ve tebliğ hizmetleri bu temel özelliğe uyum gösterecek bir espri içinde uygulanacaktır. Yani mübelliğ, kendi öz nefsinden esirgese bile, İslâm'ın tanıdığı ruhsatları insanlardan kıskanmayacaktır. O, müsbet davranış içinde olacak, menfiliğe, katılığa rağbet etmeyecek, yani İslâm'a rağmen İslâm'a hizmet etmek gibi bir hataya düşmeyecektir. Bilecektir ki, İslâm'a hizmet İslâmi esaslar ve usullerle mümkündür.

Mevcut dünya şartlarının, kutsal değerlerinden uzaklaştırmaya çalıştığı «insan»ı, ısındıra ısındıra, sevdire sevdire, ürkütmeden kazanabilmenin yolu, «kolaylaştırma» temel prensibine uygun strateji uygulamaktır. Bu prensip, tebliğ diplomasisini «müslümanlar arasında fitne çıkarmamak» ilkesine sahip çıkmaya davet edecektir. Önce mevcut müslümanların korunması, kollanması, içlerinde asla bir bölünme ya da parçalanmaya fırsat verilmemesi hele hele böyle bir cinayete önayak olunmasını gerektirir. Çünkü müslümanları bölerek müslümanlığa hizmet edildiği söylenemez.

Tebliğ diplomasisi'nin değişmeyen işi, İslâm'ın anlatılmasıdır. İslâm'ın anlatılmasında da öncelik inanç esasları'nındır. Bu-

nun böyle olduğu gerek Kur'an-ı Kerim'in 2. suresi ilk âyetlerinden, gerekse Hz. Peygamber'in tebliğ hayatından rahatlıkla anlaşılmaktadır.

Tebliğde hiyerarşi, halkın hoşuna giden ve mübelleğin deşarj olmasını sağlayan konulara iltifat edilmesine manidir. Sivri konuşmak değil, usûlüyle ilmi konuşmak; heyecan vermek değil bilinçlendirmek esas alınacak, hiyerarşiye riâyet bunu sağlayacaktır. Aksi hareket, cami imkânlarını İslâm'ı anlatma dışında kullanmak demektir ve büyük cinayettir. İslâm dururken, başka görüşleri tenkid amacıyla da olsa, uzun uzun anlatmaya kalkışmak, o makamları o süreler için başkalarına teslim etmek anlamını taşıyacaktır. Hele camilerin, grubsal çekişmelere sahne yapılması tebliğ diplomasisinin çıldırması anlamına gelecektir.

Tebliğ diplomasisi, çevreden göreceği reaksiyonlardan çok, elindeki hastayı şifaya kavuşturmak için samimiyetle ve bile rek tedaviye çalışan, öncelikli reçeteler sunan mütehassis hekim hazâkat ve dikkatiyle cerrahi müdahaleye mecbur kalınmaması için büyük bir feragat ve esneklikle çalışmayı benimseyecektir. «Hastadır» diye herkese aynı reçeteyi uygulamaya kalkmayacak, doğru teşhise dayalı öncelikli tedavi uygulamayı yeğ tutacaktır. Çünkü tebliğ diplomasisi için «farzdan önce farz» olan husus, bu öncelik gereğine uyulmasıdır.

Tebliğ diplomasisi, başarı ölçüsü olarak «iyi, aferin, maşallah» diyenlerin adedini değil, niteliklerini dikkate alacaktır. «Tebliğ»in ve «hizmet»in niteliğini ve usûlünü bilenlerin takdiline önem verecek, böylesi kişilerin açık tenkidini değil, «sükût etmeleri»ni bile ikaz olarak değerlendirecektir.

Halkı hakka davet görevinin «tebliğ diplomasisi» nezâket ve hazâkatiyle yerine getirilmesi, mübellikleri «insanca» ve «İslâmca» hizmet vermiş olmanın bahtiyarlığına kavuşturacaktır.